



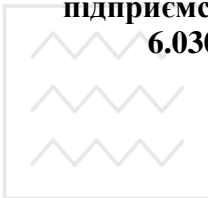
Національний університет  
водного господарства  
та природокористування

Міністерство науки і освіти України  
Національний університет водного господарства та  
природокористування  
Кафедра економіки підприємства

06-01-124

### **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

**до самостійної роботи з дисципліни „ Економічна безпека  
підприємства” студентами напрямку підготовки  
6.030504 «Економіка підприємства»**



Національний університет  
водного господарства  
та природокористування

Рекомендовано методичною комісією  
напряму підготовки 6.030504  
“Економіка підприємства”,  
протокол № 2 від 10.10.13 р.

**Рівне – 2013**



Національний університет

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни „ Економічна безпека підприємства” студентами напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”./ О.Ю.Лесняк – Рівне: НУВГП, 2013. – 30 с.

Упорядник:

О.Ю.Лесняк, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства

Відповідальна за випуск:

Н.Б. Кушнір, канд. екон. наук, доцент, зав. кафедрою економіки підприємства.



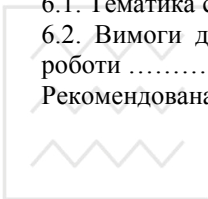
Національний університет  
водного господарства  
та природокористування

© О.Ю.Лесняк, 2013  
©НУВГП, 2013



## ЗМІСТ

|   |    |
|---|----|
| Зміст .....   | 3  |
| 1. Основні засади самостійної роботи студентів над поглибленим вивченням дисципліни ..... | 4  |
| 2. Опис дисципліни та структура залікового кредиту .....                                  | 7  |
| 2.1. Опис навчальної дисципліни .....   | 7  |
| 2.2. Структура залікового кредиту.....  | 8  |
| 2.3. Розподіл балів, що присвоюються студентам .....                                      | 9  |
| 2.4. Шкала оцінювання знань.....  | 10 |
| 3. Програма навчальної дисципліни.....  | 10 |
| 4. Методичні поради до самостійної роботи .....   | 17 |
| 5. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів у ЄКТС .....                          | 18 |
| 6. Тематика самостійної роботи .....  | 20 |
| 6.1. Тематика самостійної роботи і рефератів .....  | 20 |
| 6.2. Вимоги до оформлення звіту про виконання самостійної роботи .....                    | 25 |
| 7. Рекомендована література .....   | 27 |





### **1.1. Загальні положення**

1.1. Підготовка кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на європейському та внутрішньому ринках праці, здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів неможливе без систематичної самостійної роботи.

1.2. Метою методичних вказівок є визначення вимог та умов, потрібних для організації самостійної навчальної й наукової праці студентів.

1.3. Ці методичні вказівки спрямовані на вирішення таких головних завдань:

- створення умов для реалізації єдиного підходу до організації самостійної роботи студентів;
- сприяння формуванню у студентів навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи;
- сприяння розвитку й поглибленню професійних, наукових і практичних інтересів студентів;
- сприяння формуванню професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців;
- створення умов для гармонійного творчого розвитку особистості студента.

### **1.2. Організаційно-методичні засади**

2.1. Самостійна робота над поглибленим вивченням дисципліни „Економічна безпека підприємства” є невід’ємною складовою ЄКТС в університеті.

2.2. На вивчення дисципліни „Економічна безпека підприємства” відведено 3 кредити, що складає 108 години.

2.3. Аудиторні заняття складають 60 годин, у т.ч. лекцій — 30 год., практичних занять — 30 год.

2.4. Самостійна робота складає 48 годин (44%), що відповідає вимогам ЄКТС.

2.5. Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі програми дисципліни „Економічна безпека підприємства” та послідовне вироблення навичок використання отриманих знань для ефективної самостійної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

2.6. Самостійна робота студентів містить у собі:

- підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);
- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни

відповідно до навчально-тематичного плану;

- підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;
  - виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ);
  - підготовку до усіх видів контрольних випробувань, у тому числі до модульних та підсумкового;
  - участь у роботі факультативів, спецсемінарів тощо;
  - участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах тощо;
  - інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

### **1.3. Умови для самостійної роботи**

3.1. Умови для самостійної роботи створює університет і кафедри: економіки підприємства; фінансів та економіки природокористування.

3.2. Матеріально-технічне й інформаційно-технічне забезпечення самостійної роботи містить у собі:

- бібліотеку з читальним залом, укомплектовану потрібною літературою з ринкової економіки та маркетингу;
- методичний кабінет кафедри економіки підприємства з підбірки літератури з економіки підприємства;
- комп'ютерні класи університету з можливістю роботи в Інтернеті;
- аудиторії для самопідготовки;
- навчальну й навчально-методичну літературу, розроблену автором лекційного курсу з урахуванням збільшення частки самостійної роботи студентів в ЄКТС;

3.3. Кафедри, лабораторії і дослідні центри університету мають право залучати студентів до участі в науково-дослідній роботі відповідно до положень про ці підрозділи.

### **1.4. Організація самостійної роботи**

4.1. Організацію самостійної роботи студентів здійснює кафедра, лектор, а також самі студенти.

4.2. Організація самостійної роботи містить у собі необхідну документацію, що регламентує самостійну діяльність студентів, і визначається цим Положенням.

4.3. Співвідношення самостійної й аудиторної роботи студентів з вивчення дисципліни „Економічна безпека підприємства” визначається навчальним планом напряму підготовки фахівців з урахуванням наявності, доступності та якості навчальних, наукових та методичних видань.

4.4. У межах підготовки студентів до самостійної роботи над вивченням

дисципліни „Економічна безпека підприємства” з метою формування первинних навичок самостійної роботи під час першої лекції розглядається питання „Організація самостійної роботи студентів”.

4.5. Організація й контроль ходу і змісту навчальної самостійної роботи та її результатів здійснюється відповідно до графіків самостійної роботи студентів факультету економіки та підприємництва.

4.6. З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозиуми тощо).

### **1.5. Вимоги до самостійної роботи**

5.1. Самостійна навчальна й навчально-дослідна робота виконується студентами під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі.

5.2. Самостійна робота студентів повинна мати такі головні ознаки:

- бути виконаною особисто студентом або студентською підгрупою (командою), де кожен її член самостійно виконує свою частину колективної роботи;
- бути закінченою розробкою, де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;
- демонструвати достатню компетентність автора в розкритті питань, що досліджуються;
- мати навчальну, наукову, й/або практичну спрямованість і значимість;
- містити певні елементи новизни;
- самостійна письмова робота оформляється відповідно до вимог кафедри.

### **1.6. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи**

6.1. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів враховує специфіку різного роду діяльності студентів і викладачів.

6.2. Усі навчально-методичні та навчальні матеріали й видання щодо дисципліни „Економічна безпека підприємства” містять рекомендації для самостійної роботи студентів.

6.3. Рекомендації із самостійного вивчення або повторення навчального матеріалу містять вказівки щодо терміну, обсягу, якості засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних, наукових та навчально-методичних видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні запитання і завдання, приклади оформлення самостійної письмової роботи та ІНДЗ.

6.4. Запропоновані студентам навчальні видання оформлені таким чином, що ключові елементи тексту (визначення, концепції, ідеї, приклади) виділені.

6.5. Для підвищення ефективності підготовки студентів до самостійної професійної діяльності розроблені ситуаційні вправи та проблемні запитання.



## 1.7. Контроль самостійної роботи

7.1. Результати самостійної роботи студентів оцінюються викладачем, який веде практичні заняття з навчальної дисципліни.

7.2. Форми контролю самостійної роботи обираються викладачем з таких варіантів:

- поточний контроль на основі виконання вправ та завдань під час практичних занять;

- інтерактивний контроль самостійної роботи над теоретичним матеріалом під час практичних занять;

- поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання, повідомлення під час практичних занять;

- письмовий звіт про результати розв'язання господарської ситуації;

- звіт за темою, що вивчалася самостійно;

- тестування, виконання письмової контрольної роботи.

7.3. Результати самостійної роботи студентів можуть бути опубліковані в спеціалізованих студентських наукових виданнях, апробовані на науково-практичних студентських конференціях.

## 2. Опис дисципліни та структура залікового кредиту

### 2.1. Опис навчальної дисципліни „Економічна безпека підприємства”

| Найменування показників   | Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень  | Характеристика навчальної дисципліни<br>Денна та інтегрована форма навчання  |
|---|--|--|
| <b>Кількість кредитів,</b><br>відповідних ECTS — 3<br><b>Модулів — 1</b><br><b>Змістових модулів — 2</b><br><b>Загальна кількість годин</b><br>— 108<br><b>Тижневих годин:</b><br>аудиторних — 60 ,<br>СРС — 48 | <b>Напрямок 6.030504</b><br>„Економіка підприємства”<br><br><b>Освітньо-кваліфікаційний рівень:</b> бакалавр | <b>Вибіркова</b><br>Рік підготовки: 4<br>Семестр — 8<br><b>Лекції — 30 год.</b><br><b>Практичні — 30 год.</b><br><b>Самостійна робота — 48 год.</b><br>.<br><b>Вид контролю:</b> екзамен |

**Примітка.** Співвідношення кількості годин аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи становить 56% до 44%.



## 2.2. Структура залікового кредиту

| Назва змістових модулів<br>і тем  | Кількість годин |              |        |        |         |
|---|-----------------|--------------|--------|--------|---------|
|   | Усьо-<br>го     | у тому числі |        |        |         |
|   |                 | лекції       | практ. | індив. | самост. |
| 1   | 2               | 3            | 4      | 5      | 6       |
| <b>Модуль 1</b>   |                 |              |        |        |         |
| <b>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади економічної безпеки підприємства</b>                           |                 |              |        |        |         |
| 1. Економічна безпека підприємства: сутність і передумови формування                                    | 6               | 2            | 2      | -      | 2       |
| 2. Критерії та механізм формування (забезпечення) економічної безпеки підприємства                      | 16              | 4            | 4      | -      | 8       |
| 3. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства   | 16              | 4            | 4      | -      | 8       |
| 4. Інформаційна безпека підприємства за сучасних умов господарювання                                    | 10              | 2            | 2      | -      | 6       |
| 5. Інтелектуальна власність підприємства: способи захисту та отримання конкурентних переваг             | 10              | 2            | 2      | -      | 6       |
| 6. Оцінка і забезпечення фінансової безпеки підприємства  | 10              | 2            | 2      | -      | 6       |
| Разом за ЗМ-1   | 68              | 16           | 16     |        | 36      |
| <b>Змістовий модуль 2. Система економічної безпеки підприємства</b>                                     |                 |              |        |        |         |
| 7. Організаційно-методичні основи побудови систем забезпечення економічної безпеки сучасних підприємств | 12              | 4            | 4      | -      | 4       |
| 8. Організація бізнесу та персонал підприємства – основні складові його економічної безпеки             | 10              | 4            | 4      | -      | 2       |
| 9. Управління правами власності, як спосіб запобігання поглинанням                                      | 6               | 2            | 2      | -      | 2       |



|   |   |     |    |    |   |    |
|---|---|-----|----|----|---|----|
| водного господарства  | 1 | 2   | 3  | 4  | 5 | 6  |
| 10. Управління економічною безпекою підприємства на різних стадіях розвитку |   | 12  | 4  | 4  | - | 4  |
| Разом за ЗМ-2   |   | 40  | 14 | 14 | - | 12 |
| Усього годин  |   | 108 | 30 | 30 |   | 48 |

### 2.3. Розподіл балів, що присвоюються студентам

| Поточне тестування |    |    |    |    |                    |    |    |    |     | Підсумковий контроль | Сума   |
|--------------------|----|----|----|----|--------------------|----|----|----|-----|----------------------|--------|
| Змістовий модуль 1 |    |    |    |    | Змістовий модуль 2 |    |    |    |     | до 40                | до 100 |
| до 35 балів        |    |    |    |    | до 25 балів        |    |    |    |     |                      |        |
| T1                 | T2 | T3 | T4 | T5 | T6                 | T7 | T8 | T9 | T10 |                      |        |
| 5                  | 6  | 6  | 6  | 6  | 6                  | 7  | 6  | 6  | 6   |                      |        |

### 2.4. Шкала оцінювання знань

| Сума балів за всі форми навчальної діяльності | Оцінка в ECTS | Для екзамену, курсового проєкту (роботи)                   | Для заліку                                      |
|---|---------------|--|---|
| 90-100  | <b>A</b>      | відмінно   | зараховано                                      |
| 82-89   | <b>B</b>      | добре  |   |
| 74-81   | <b>C</b>      | задовільно   |   |
| 64-73   | <b>D</b>      |  |   |
| 60-63   | <b>E</b>      |  |   |
| 35-59   | <b>FX</b>     | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання |
| 0-34  | <b>F</b>      | незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з повторним вивченням дисципліни  |



## **Змістовий модуль 1**

### **Теоретичні засади економічної безпеки підприємства**

#### **Тема 1. Економічна безпека підприємства: сутність і передумови формування**

**1.1. Генезис наукових підходів до вивчення економічної безпеки підприємства.** Становлення у економічних дослідженнях поняття “економічна безпека підприємства”. Сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, та її місце і роль в системі управління підприємством. Розвиток підприємства в конкурентному середовищі: характерні особисті національної економіки. Сутність, недоліки та переваги інформаційного, зовнішнього та ресурсно-функціонального підходу до вивчення економічної безпеки підприємств та організацій.

**1.2. Загальна характеристика економічної безпеки підприємства.** Ефективність та надійність – основні критерії обґрунтування управлінських рішень. Невизначеність і ризики у підприємницькій діяльності. Концептуальне значення та формування системного підходу до аналізу економічної безпеки підприємства. Універсальність та специфічність понятійно-категоріального апарату економічної безпеки підприємницької діяльності. Прикладне значення вивчення організаційно-методологічних питань забезпечення економічної безпеки бізнесу.

**1.3. Видова класифікація проявів економічної безпеки підприємства.** Основні ознаки класифікації видових проявів економічної безпеки компаній та їх практичне значення. Сутнісно-змістовна характеристика стратегічної та оперативної безпеки підприємства, їх зв'язок та значення у розвитку підприємства.

**1.4. Структура економічної безпеки підприємства.** Теоретико-методологічні підходи до ідентифікації складових економічної безпеки підприємств, їхніх зв'язків і функцій. Алгоритми виокремлення управляючої та виконавчої підсистеми підприємств, визначення і дослідження інтенсивності інформаційних зв'язків між ними. Ієрархічна структуризація економічної безпеки підприємства у розрізі основних складових.

**1.5. Основні передумови та проблеми ситуації у діяльності підприємства, що потребують підтримання економічної безпеки.** Типові господарські ситуації, які вимагають оцінки та аналізу рівня економічної безпеки. Кризовий розвиток підприємств та систематизація причин, що його зумовлюють. Основні фактори, що визначають особливості управління економічною безпекою сучасних підприємств.



## Тема 2. Критерії та механізм формування (забезпечення) економічної безпеки підприємства

**2.1. Ресурсно-функціональні складові економічної безпеки підприємства.** Суть та особливості виокремлення ресурсно-функціональних складових економічної безпеки сучасних підприємств. Змістовна характеристика інтелектуальної, кадрової, фінансової, техніко-технологічної, політико-правової, екологічної, інформаційної та силової складових економічної безпеки. Система зв'язків між окремими складовими.

**2.2. Критерії визначення економічної безпеки підприємства.** Еволюція критеріїв економічної безпеки підприємства на різних етапах розвитку наукової думки. Сучасне розуміння критерію оцінки економічної безпеки підприємства. Синтез критеріїв економічної безпеки підприємства: індикаторна, ресурсна, функціональна, програмно-цільова технології конструювання.

**2.3. Рівні економічної безпеки підприємства.** Методичні основи виокремлення рівнів економічної безпеки підприємства. Змістовна характеристика кожного рівня економічної безпеки підприємства: глобального, міжнародного, національного, галузевого, регіонального, локального, внутрішньо корпоративного рівнів. Критерії економічної безпеки підприємства на кожному рівні існування економічної безпеки.

**2.4. Спосіб організації бізнес-процесів підприємства як основа побудови механізмів формування економічної безпеки підприємств.**

Визначення поняття “бізнес-процес” на рівні підприємства. Теоретичні підходи до структуризації діяльності підприємства. Світові стандарти бізнес-моделювання діяльності підприємств. Сітьові та математичні методи дослідження бізнес-процесів підприємства. Формування бізнес-моделі сучасних підприємств. Проектування внутрішніх механізмів забезпечення економічної безпеки підприємства.

## Тема 3. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства

**3.1. Класифікація чинників, що визначають рівень економічної безпеки підприємства.** Ризики підприємницької діяльності та їх вплив на економічну безпеку підприємства. Ієрархічна система факторів, що визначають економічну безпеку підприємства а кожному рівні її існування. Технологія ранжування та факторного аналізу економічної безпеки підприємства. Структурно-логічний граф факторних зв'язків економічної безпеки підприємства.

**3.2. Джерела інформації для оцінки та аналізу рівня економічної безпеки підприємства.** Внутрішні і зовнішні джерела інформації для оцінки рівня економічної безпеки. Алгоритми подолання асиметричності аналітичної інформації. Відкриті та закриті джерела інформації щодо рівня

економічної безпеки підприємства. Фінансова звітність підприємств як джерело інформації для визначення рівня їх економічної безпеки.

**3.3. Методичні підходи до конструювання аналітичних показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства.** Витратні, результатні та порівняльні підходи до конструювання аналітичних показників економічної безпеки підприємства. Вартісні та натуральні, кількісні і якісні, абсолютні та відносні, загальні та питомі, аналітичні та синтетичні індикатори економічної безпеки підприємства. Методичні принципи та вимоги до конструювання показників економічної безпеки підприємства.

**3.4. Основи цільової оптимізації та побудови систем моніторингу (діагностики) економічної безпеки компанії.** Виникнення та розвиток комплексних систем аналізу економічної безпеки підприємств. Об'єктивна необхідність проведення системних цілеорієнтованих аналізів у ринкових умовах. Видова класифікація моделей діагностики економічної безпеки діяльності підприємств. Проблеми поєднання різнорідних економічних показників.

**3.5. Сучасні моделі інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємства.** Оцінка якості бізнес-процесів підприємства у контексті стратегічної безпеки підприємства. Предикативні, адаптивні, мультиплікативні, синергічні, стохастичні, детерміновані та інші моделі інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Переваги та недоліки інтегральної оцінки економічної безпеки підприємства. Значення інтегральних оцінок у управлінні безпекою компанії.

**3.6. Особливості оцінки рівня економічної безпеки підприємств різних сфер бізнесу.** Методичні основи визначення нормативних значень аналітичних індикаторів економічної безпеки підприємства різних сфер бізнесу. Особливості використання інтегральних моделей оцінки економічної безпеки підприємств різних сфер бізнесу. Аналіз аналітичних пропорцій та співвідношень між окремими показниками економічної безпеки компанії.

#### **Тема 4. Інформаційна безпека підприємства за сучасних умов господарювання**

**4.1. Поняття інформаційної безпеки, різновиди та джерела комерційної інформації.** Визначення інформаційної безпеки підприємства, основні складові та методичні принципи забезпечення. Різновиди комерційної інформації в управлінні підприємством. Загальні вимоги до аналітичної роботи в організації. Інформаційні потоки підприємства: поняття, способи організації та оптимізації. Джерела комерційної інформації: класифікація, характеристика, оцінка рівня достовірності.

**4.2. Технологія збору, накопичення та аналітичної обробки комерційної інформації.** Специфіка первинного опрацювання окремих видів комерційної інформації. Алгоритми перевірки та систематизації. Системи

внутрішнього та зовнішнього моніторингу (сканування) підприємства. Способи обробки матеріалів відкритого доступу. Збір комерційної інформації: виставки, інформаційні мережі, патентна інформація, повідомлення податкових, статистичних та інших органів влади тощо. Технології аналітичної обробки інформації: аналіз інформації за ключовою ознакою, систематизація, агрегування, прогнозування тощо.

**4.3. Способи організації корпоративної бази знань та методи її захисту.** Специфіка побудови внутрішньосистемних інформаційних потоків на підприємствах. Різновиди корпоративних баз знань, даних. Структура корпоративної бази даних: проектування і практична реалізація. Бази даних без обробки і з додатковою обробкою інформації. Способи захисту комерційної інформації у базах даних. Проектування алгоритмів внутрішнього контролю безпечності корпоративних баз знань.

**4.4. Система аналітичних індикаторів оцінки рівня інформаційної безпеки підприємства.** Витрати на підтримку інформаційної безпеки підприємств: витрати на збір комерційної інформації, витрати на збереження інформації, витрати на автоматизацію інформаційних потоків, витрати на програмне забезпечення та інше. Модель оцінки сукупної вартості володіння оцінки ефективності витрат на реалізацію інформаційних рішень. Загрози інформаційній безпеці підприємства та способи їх нейтралізації.

## **Тема 5. Інтелектуальна власність підприємства: способи захисту та отримання конкурентних переваг**

**5.1. Інтелектуальний капітал підприємства: формування, використання та захист прав власності.** Визначення поняття “інтелектуального капіталу” підприємства. Зв’язок понять “інтелектуальна власність”, “нематеріальні ресурси”, “нематеріальні активи” та їх роль в управлінні кадровим потенціалом підприємства. Роль і значення інтелектуального капіталу підприємства у забезпеченні його конкурентоспроможності. Види патентів та ліцензій, як інструментарій захисту інтелектуального капіталу підприємства. Механізми взаємодії державних організацій з регулювання обігу прав інтелектуальної власності та комерційних організацій.

**5.2. Алгоритм визначення інформації, що становить комерційну таємницю підприємства.** Визначення цінності комерційної інформації підприємства за відносною шкалою доступності. Ранжування нематеріальних активів підприємства у контексті стратегічних орієнтирів розвитку. Внутрішньо фірмове оформлення комерційної таємниці. Способи захисту комерційної таємниці підприємства: формалізовані та неформалізовані прийоми.

**5.3. Показники оцінки рівня захисту інтелектуальної власності підприємства.**



Рівні доступу до комерційної інформації підприємства. Автономність інформаційних потоків різних рівнів менеджменту компаній. Патентна чистота нематеріальних активів. Неформалізовані показники оцінки рівня захисту інтелектуальної власності підприємства. Фактори, що становлять загрозу інтелектуальному капіталу підприємства.

## **Тема 6. Оцінка і забезпечення фінансової безпеки підприємства**

### **6.1. Обґрунтування безпечної фінансової моделі підприємства.**

Визначення поняття “фінансова безпека” підприємства, ідентифікація його основних складових і внутрішніх структурних пропорцій між ними. Принципи і передумови забезпечення безпеки фінансової діяльності підприємств. Податковий, фінансовий, управлінський облік як інструмент управління економічною безпекою підприємств. Характеристика цільової інформації користувачів фінансової звітності.

**6.2. Національні особливості організації фінансових потоків підприємств різних сфер бізнесу.** Можливі схеми організації фінансових потоків сучасних компаній. Фінансові схеми організації діяльності сучасних підприємств різних сфер бізнесу.

**6.3. Система показників оцінки рівня фінансової безпеки підприємств.** Аналітичне опрацювання структури та елементів облікової звітності. Технологія побудова синтетичних документів на основі первинної звітності підприємств. Подолання проблеми поєднання аналітичних показників різних облікових систем. Модель аналізу Du Pont, ZVEI, коефіцієнтна модель (R-аналіз), об’єктно-орієнтований аналіз діяльності підприємств. Методика рейтингової оцінки розроблена Б.И. Майданчиком, В.В. Дроздовою, В.П. Івановою та ін. Експертна система діагностики та аудиту фінансово-господарського положення підприємства. Методика поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій (від 27.07.1997 р.) Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації.

## **Змістовий модуль 2**

### **Методи боротьби з промисловою розвідкою та контррозвідкою**

## **Тема 7. Організаційно-методичні основи побудови систем забезпечення економічної безпеки сучасних підприємств**

**7.1. Активні та пасивні методи забезпечення економічної безпеки підприємства.** Принципи управління економічною безпекою підприємств. Методи забезпечення економічної безпеки підприємств та організацій. Класифікація можливих агресивних дій по відношенню до підприємства:

недобросовісна конкуренція, демпінг, лобіювання не вигідних законодавчих актів, шпідіаж тощо. Основні завдання та напрями забезпечення економічної безпеки підприємств різних сфер бізнесу.

**7.2. Конкурентна розвідка сучасних підприємств та способи захисту комерційних інтересів.** Місце і роль економічної розвідки в конкурентній боротьбі сучасних підприємств. Принципи конкурентної розвідки сучасних підприємств. Схеми організації конкурентної розвідки у великих корпораціях. Технологія аналізу конкурентів на малих і середніх фірмах. Легальні та нелегальні методи збору інформації про конкурентів. Способи протидії системі розвідки підприємств-конкурентів.

**7.3. Формування системи ключових контрольних індикаторів оперативного та стратегічного моніторингу.** Функціональні залежності економічної безпеки підприємства та його напрямків діяльності. Загрози економічній безпеці сучасних підприємств у розрізі окремих напрямків діяльності. Технологія визначення суттєвих чинників впливу на економічну безпеку компаній. Алгоритми організації контролінгу економічної безпеки підприємств.

## **Тема 8. Організація бізнесу та персонал підприємства – основні складові його економічної безпеки**

**8.1. Організаційні моделі підприємницької діяльності та рівень їх безпеки.** Організаційно-правові форми ведення бізнесу та рівень їх безпеки. Організаційні передумови забезпечення економічної безпеки через делегування повноважень та концентрацію влади в корпораціях. Загрози та способи підвищення економічної безпеки приватних підприємств, товариств з обмеженою відповідальністю, товариств з повною відповідальністю, товариств з додатковою відповідальністю, командитних товариств, акціонерних товариств закритого та відкритого типу. Організаційні особливості побудови безпечних асоціативних, корпоративних, холдінгових, трастових, консорціальних та інших інтеграційних утворень.

**8.2. Моделі балансування економічних інтересів в підприємницькій діяльності.** Система економічних інтересів у діяльності підприємства як основа механізму забезпечення його економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні учасники бізнесу підприємства, їх економічні інтереси. Профіль економічних інтересів діяльності компанії. Технологія гармонізації економічних інтересів при організації бізнесу.

**8.3. Фіктивна та тіньова підприємницька діяльність як загроза економічній безпеці підприємства.** Визначення поняття “фіктивна” та “тіньова” підприємницька діяльність. Основні форми фіктивного та тіньового підприємництва, як загроза економічній безпеці підприємства: конвертаційні центри, фіктивні бізнес-центри, одноденні фірми, буферні організації, офшорні організації тощо. Схеми організації діяльності фіктивних і тіньових

підприємницьких структур з використанням іноземних партнерів, страхових організацій, банківських установ, митних органів. Технологія залучення у тіньовий господарський оборот та способи запобігання.

#### **8.4. Визначення та збереження ключових працівників підприємства.**

Види залежності підприємства від працівників. Визначення кадрового потенціалу підприємства. Цілі та методи атестації працівників підприємства. Технологія ідентифікації ключових працівників організації. Комплекс заходів щодо збереження ключового персоналу на підприємстві.

#### **8.5. Оцінка рівня залежності підприємства від ключових працівників.**

Визначення ключових бізнес-компетенцій підприємства та ідентифікація їх носіїв. Визначення ролей у структурі неформальних зв'язків групах співробітників. Аналітичні індикатори оцінки залежності підприємства від окремих посадових осіб. Способи зменшення залежності від компетенцій ключових працівників.

### **Тема 9. Управління правами власності, як спосіб запобігання агресивним поглинанням**

**9.1. Сучасні способи та моделі управління корпоративними правами власності.** Цінні папери підприємства: різновиди, особливості емісії. Управління правами власності як обов'язкова складова економічної безпеки підприємства. Англо-американська, японська (азіатська) та європейська (німецька) моделі управління правами власності: переваги та недоліки. Національні особливості корпоративного управління.

**9.2. Основні технології поглинання підприємств.** Поглинання підприємств як спосіб розвитку бізнесу: форми та цілі. Поглинання підприємства у процесі приватизації. Купівля підприємства за борги. Консолідація корпоративних прав власності з метою формування контрольних пакетів акцій. Величина контрольних пакетів акцій у різних сферах бізнесу. Технології підпорядкування підприємств з різним рівнем контролю.

**9.3. Моделі захисту прав власності: зарубіжний досвід та вітчизняні особливості.** Вітчизняні та зарубіжні моделі захисту прав власності: переваги та недоліки. Передумови використання окремих методів захисту прав власності з урахуванням національної специфіки.

**9.4. Аналітичні індикатори управління корпоративними правами: оцінка та аналіз.** Рівень концентрації корпоративних прав. Створення вертикально та горизонтально інтегрованих корпоративних утворень. Кількість і причини додаткових емісій фінансових інструментів.





**10.1. Системи управління економічною безпекою підприємства.** Роль, місце і значення управління економічною безпекою у загальній системі менеджменту сучасних підприємств. Елементний склад системи управління економічною безпекою підприємства виходячи зі специфіки сфери бізнесу. Теорія важелів та основи розробки методів управління. Фактори, що визначають особливості системи управління економічною безпекою підприємства. Стратегічне, тактичне та оперативне управління економічною безпекою підприємства. Шкала нестабільності Ансоффа. Управління шляхом вибору стратегічних позицій, ранжування стратегічних завдань (альтернатив). Управління “по слабким сигналам”. Управління в умовах невизначеності середовища господарювання. Сценарний підхід до управління потенціалом підприємства.

**10.2. Економічна безпека малих підприємств: технологія оцінки та способи забезпечення.** Особливості забезпечення економічної безпеки малих підприємств. Методичні основи оцінки залежності малих підприємств від діяльності великих корпорацій. Особиста безпека підприємців: способи забезпечення. Зростання складності управління малим підприємством при збільшенні масштабів його діяльності. Економічна безпека зростаючих компаній: аналіз та особливості підтримання. Ризики зростаючих компаній: особливості прояву, оцінки та аналізу. Функції системи забезпечення економічної безпеки на різних стадіях розвитку компаній.

**10.3. Організація служби економічної безпеки на середніх великих підприємствах: функції, повноваження, технології роботи.** Типові структури служб економічної безпеки. Розробка посадових інструкцій та розподіл повноважень між співробітниками служби економічної безпеки. Оцінка ефективності функціонування служби економічної безпеки на підприємстві. Планування та регулювання роботи служби економічної безпеки підприємства.

#### **4. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

При самостійній роботі з навчальними книгами, в Інтернеті та при підготовці до контролю „Економічна безпека підприємства” потрібно звернути особливу увагу на наступне.

1. Поглиблене і детальне ознайомлення з:
  - ключовими поняттями та термінами;
  - економічними закономірностями;
  - використанням підприємства в галузях народного господарства;
  - економічними основами діяльності підприємства;



2. Нагадуємо що при роботі з першоджерелами на паперових та електронних носіях потрібно складати конспект з посиланням на авторів, щоб уникнути плагіату.

3. Якщо обрана Вами тема самостійної роботи має відношення до елементів комплексу маркетингу, то можна оформити належним чином звіт і надати його викладачу для перевірки.

4. При підготовці до тестового контролю радимо використати тренінгові тестові програми.

5. Лекційного конспекту та робочого зошиту достатньо для складання тестового контролю на позитивну оцінку, проте перездача тестів на підвищену оцінку в ЄКТС не передбачена. Це можливо лише під час екзамену, який проводиться за повною програмою курсу „Економічна безпека підприємства”.

6. Нагадуємо, що Ваші навчальні досягнення оцінюються за 100-бальною шкалою, тому радимо вести власний облік напрацьованих балів аби уникнути непорозумінь у майбутній підсумковій оцінці.

## 5. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів у ЄКТС

| Критерії оцінювання  | Кількість набраних балів | Оцінка за 4-х бальною шкалою | Рівень компетентності    | Оцінка за шкалою ЄКТС | Значення оцінки ЄКТС |
|--|--------------------------|------------------------------|--------------------------|-----------------------|----------------------|
| 1  | 2                        | 3                            | 4                        | 5                     | 6                    |
| Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили | <b>90 ...<br/>100</b>    | <b>5</b>                     | <b>Високий (творчий)</b> | <b>A</b>              | <b>відмінно</b>      |



| 1   | 2              | 3        | 4  | 5         | 6   |
|---|----------------|----------|--|-----------|---|
| Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна  | <b>82...89</b> | <b>4</b> | Достатній<br>(конструктивно-варіативний) | <b>B</b>  | добре   |
| Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок | <b>74...81</b> |          |  | <b>C</b>  | добре   |
| Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих   | <b>64...73</b> | <b>3</b> | Середній (репродуктивний)                | <b>D</b>  | задовільно  |
| Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні  | <b>60...63</b> |          |  | <b>E</b>  | задовільно  |
| Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу  | <b>35...59</b> | <b>2</b> | Низький<br>(рецептивно-)                 | <b>FX</b> | незадовільно<br>з можливістю<br>повторного<br>спробування |



| 1  | 2      | 3 | 4 | 5 | 6  |
|--|--------|---|---|---|--|
| Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. | 1...34 |   |   | F | неприйнятно з<br>обов'язковим повторним<br>вивченням |

## 6. Тематика самостійної роботи

Усі студенти можуть обрати одну з запропонованих тем і самостійно виконати додаткове поглиблене теоретичне дослідження. Окрім цього, студенти, які мають поточний академічний борг можуть обрати додаткову тему з того змістового модуля, який є його боргом, з таким розрахунком, аби додаткова кількість балів за звіт про додаткове дослідження була достатньою для зарахування відповідного змістового модуля з позитивною оцінкою. Не виключено, що студенту потрібно буде виконати 2-3 додаткових дослідження, аби ліквідувати поточний академічний борг з кожного змістового модуля або набрати значну кількість балів для отримання високої оцінки.

### 6.1. Тематика самостійної роботи

| № з/п | Тема самостійної роботи   | Короткий зміст   | Кількість годин, денна та інтегрована форма навчання |
|-------|---|--|--|
| 1     | 2   | 3  | 4  |
| 1.    | Економічна безпека підприємства: сутність і передумови формування | Генезис наукових підходів до вивчення економічної безпеки підприємства; загальна характеристика економічної безпеки; видова класифікація проявів економічної безпеки; структура економічної безпеки. | 2  |

| 1  | 2  | 3   | 4 |
|----|--|---|---|
| 2. | Критерії та механізм формування (забезпечення) економічної безпеки підприємства                      | Ресурсно-функціональні складові економічної безпеки; критерії визначення економічної безпеки; рівні економічної безпеки; способи безпечної організації бізнес-процесів.   | 8 |
| 3. | Діагностика рівня економічної безпеки підприємства   | Фактори формування економічної безпеки; джерела інформації при оцінюванні рівня економічної безпеки; методичні основи підбору аналітичних показників безпеки; основи цільової оптимізації та побудови системи моніторингу економічної безпеки; моделі інтегральної оцінки економічної безпеки; оцінка рівня безпеки підприємств різних галузей. | 8 |
| 4. | Інформаційна безпека підприємства за сучасних умов господарювання                                    | Різновиди та джерела комерційної інформації; технологія збору, накопичення та аналізу інформації; способи організації корпоративної бази знань; система аналітичних індикаторів оцінки рівня інформаційної безпеки підприємства;  | 6 |
| 5. | Інтелектуальна власність підприємства: способи захисту та отримання конкурентних переваг             | Інтелектуальний капітал підприємства; алгоритм виділення таємної інформації; показники оцінки рівня захисту інтелектуальної власності;  | 6 |
| 6. | Оцінка і забезпечення фінансової безпеки підприємства  | Обґрунтування безпечної фінансової моделі; фінансові потоки підприємств різних галузей; система показників рівня економічної безпеки.   | 6 |
| 7. | Організаційно-методичні основи побудови систем забезпечення економічної безпеки сучасних підприємств | Активні та пасивні методи забезпечення економічної безпеки підприємства; конкурентна розвідка; система контрольних індикаторів.   | 4 |

| 1      | 2  | 3   | 4  |
|--------|--|---|----|
| 8.     | Організація бізнесу та персонал підприємства – основні складові його економічної безпеки | Організаційні моделі підприємницької діяльності; моделі балансування економічних інтересів; фіктивна та тіньова підприємницька діяльність; збереження ключових працівників підприємства.  | 2  |
| 9.     | Управління правами власності, як спосіб запобігання агресивним поглинанням               | Способи та моделі управління корпоративними правами власності; технології поглинання підприємств; моделі захисту прав власності; аналітичні індикатори управління корпоративними правами. | 2  |
| 10.    | Управління економічною безпекою підприємства на різних стадіях розвитку                  | Системи управління економічною безпекою; економічна безпека малих підприємств; організація служби економічної безпеки.  | 4  |
| Всього |  |   | 48 |

### Тематика рефератів

Тема 1. Економічна безпека підприємства: сутність і передумови формування

Генезис наукових підходів до вивчення економічної безпеки підприємства.

Загальна характеристика економічної безпеки підприємства.

Видова класифікація проявів економічної безпеки підприємства.

Структура економічної безпеки підприємства.

Основні передумови та проблеми ситуації у діяльності підприємства, що потребують підтримання економічної безпеки.

**Література: [8, 11, 12]**

Тема 2. Критерії та механізм формування (забезпечення) економічної безпеки підприємства

Ресурсно-функціональні складові економічної безпеки підприємства.

Критерії визначення економічної безпеки підприємства.

Рівні економічної безпеки підприємства.

Спосіб організації бізнес-процесів підприємства як основа побудови механізмів формування економічної безпеки підприємств.

**Література: [1, 2, 7, 15, 19-21, 27]**



**Тема 3. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства**  
Класифікація чинників, що визначають рівень економічної безпеки підприємства.

Джерела інформації для оцінки та аналізу рівня економічної безпеки підприємства.

Методичні підходи до конструювання аналітичних показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Основи цільової оптимізації та побудови систем моніторингу (діагностики) економічної безпеки компанії.

Сучасні моделі інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

Особливості оцінки рівня економічної безпеки підприємств різних сфер бізнесу.

**Література: [4, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 24, 22, 26, 25]**

**Тема 4. Організаційно-методичні основи побудови систем забезпечення економічної безпеки сучасних підприємств**

Активні та пасивні методи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Конкурентна розвідка сучасних підприємств та способи захисту комерційних інтересів.

Формування системи ключових контрольних індикаторів оперативного та стратегічного моніторингу.

**Література: [3-6, 8-9, 11-12, 14, 17, 26]**

**Тема 5. Організація бізнесу та персонал підприємства – основні складові його економічної безпеки**

Організаційні моделі підприємницької діяльності та рівень їх безпеки.

Моделі балансування економічних інтересів в підприємницькій діяльності.

Фіктивна та тіньова підприємницька діяльність як загроза економічній безпеці підприємства.

Визначення та збереження ключових працівників підприємства

Оцінка рівня залежності підприємства від ключових працівників

**Література: [4-5, 10-12, 26]**

**Тема 6. Інформаційна безпека підприємства за сучасних умов господарювання**

Поняття інформаційної безпеки, різновиди та джерела комерційної інформації

Технологія збору, накопичення та аналітичної обробки комерційної інформації.



Способи організації корпоративної бази знань та методи її захисту.

Система аналітичних індикаторів оцінки рівня інформаційної безпеки підприємства

**Література: [4-5, 8, 10-12, 26]**

**Тема 7. Інтелектуальна власність підприємства: способи захисту та отримання конкурентних переваг**

Інтелектуальний капітал підприємства: формування, використання та захист прав власності

Алгоритм визначення інформації, що становить комерційну таємницю підприємства

Показники оцінки рівня захисту інтелектуальної власності підприємства

**Література: [1, 2, 7, 15, 19-21, 27]**

**Тема 8. Управління правами власності, як спосіб запобігання агресивним поглинанням**

Сучасні способи та моделі управління корпоративними правами власності

Основні технології поглинання підприємств

Моделі захисту прав власності: зарубіжний досвід та вітчизняні особливості

Аналітичні індикатори управління корпоративними правами: оцінка та аналіз

**Література: [4-5, 9, 12]**

**Тема 9. Оцінка і забезпечення фінансової безпеки підприємства**

Обґрунтування безпечної фінансової моделі підприємства

Національні особливості організації фінансових потоків підприємств різних сфер бізнесу

Система показників оцінки рівня фінансової безпеки підприємств

**Література: [8, 11, 12]**

**Тема 10. Управління економічною безпекою підприємства на різних стадіях розвитку**

Системи управління економічною безпекою підприємства

Економічна безпека малих підприємств: технологія оцінки та способи забезпечення

Організація служби економічної безпеки на середніх великих підприємствах: функції, повноваження, технології роботи

**Література: [4-5, 10-12, 26]**

**Примітка:** Студент може запропонувати власну тему дослідження і узгодити її з викладачем





## 6.2. Вимоги до оформлення звіту про виконання самостійної роботи.

### Структура та зміст звіту:

- *зміст* (з зазначенням сторінок розділів та підрозділів);
- *вступ* (мета, завдання роботи та її основні положення);
- *теоретичне обґрунтування* (виклад базових положень, принципів, алгоритмів на основі яких виконується теоретичне чи практичне завдання);
- *основні результати роботи* подаються результати, схеми, таблиці, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз);
- *загальні висновки* (структуризовані за підрозділами);
- *список використаної літератури* (оформлений відповідно до вимог);
- *рецензія* (одного із студентів академгрупи).

**Оформлення звіту.** Звіт подається викладачу ретельно відредагованим і чітко віддрукованим на папері формату А4:

- шрифт — Times New Roman;
- розмір шрифту — 14 кегель;
- інтервал між рядками — одинарний;
- абзац — 5мм, поля: праве, ліве, верхнє — 15мм, нижнє — 17мм;
- нумерація сторінок — по центру нижнього поля;
- формули друкуються по центру сторінки, нумерація по правому полю, основний розмір шрифту — 14 кегель.

Максимальний обсяг звіту — до 15 сторінок разом з таблицями, графічним матеріалом, додатками та списком використаної літератури.

**Оцінювання звіту.** Якщо при перевірці в звіті не виявлено суттєвих фахових помилок, оформлення її відповідає вимогам кафедри, то така робота може бути прийнята без захисту з оцінкою „відмінно”. У всіх інших випадках звіт захищається з виставленням відповідної оцінки в межах до 20 балів.

**ВІДМІННО**, що відповідає 16-20 балам за шкалою ЄКТС, ставиться: при виконанні звіту у повному обсязі, таблична та графічна частина не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам кафедри.

**ДОБРЕ**, що відповідає 11-15 балам за шкалою ЄКТС, ставиться якщо: звіт виконано в повному обсязі і він не містить помилок, які потребують його переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

**ЗАДОВІЛЬНО**, що відповідає 6-10 балам за шкалою ЄКТС, ставиться, якщо звіт виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

**НЕЗАДОВІЛЬНО**, що відповідає 1-5 балам за шкалою ЄКТС, виставляється якщо: звіт виконано не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студента дає неправильні відповіді.



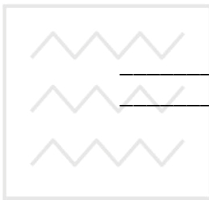
Національний університет  
водного господарства

Міністерство освіти і науки України  
Національний університет водного господарства та природокористування  
Кафедра економіки підприємства

Зразок оформлення  
титульної сторінки

### **ЗВІТ**

**про виконання самостійної роботи з дисципліни „Економічна безпека підприємства” на тему:**



Національний університет  
водного господарства  
та природокористування

Виконав(ла) ст. гр. курсу  
спеціальності „”  
П.І.Б.

Рівне — 20\_\_



### Основна література

1. Архипов А., Городецкий А., Михайлов Б. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С.36-44.
2. Сенчагов В. О сущности и основах стратегии экономической безопасности России // Вопр. экономики. – 1995. – № 1. – С. 99-104.
3. Сухорукова Т. - Проблема экономической безопасности предприятия // Бизнес-информ. – 1998. – №19. – С.43-46.
4. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контролинга. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
5. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – СПб.: 1999. – 138 с.
6. Лысенко В.В. Фиктивные фирмы: криминалистический анализ: Монография – К.: Парламентское издательство, 2002. – 112 с.
7. Козаченко Г.В., Пономарьев В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізми забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
8. Ковалев, Т. Сухорукова Экономическая безопасность предприятия // Экономика предприятия. – 2001. – №4. – С.23-28.
9. Илларионов А. Критерии экономической безопасности // Вопр. экономики. –1998. – №10. – С. 35-58.
10. Ивлев В. А. Каменнова М.С., Попова Т.В. Методологический подход к реорганизации деятельности предприятия // Открытые системы. – 1996. – №2. – С.67-69.
11. Бендиков М. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №2. – С.17-30.
12. Баяндин Н.И. Технологии безопасности бизнеса: введение в конкурентную разведку: Учебно-практич. пособие. – М.: Юристь, 2002. – 302 с.
13. Барановський О. Визначення показників економічної безпеки // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. – №8. – С.14-16.

### Додаткова література

14. Авраамова Е., Гурков И. Адаптация промышленных предприятий к рыночным условиям // Вопросы экономики. – 1996. – №11. – С.145-152.
15. Акционерные общества (организационно-правовые и экономические основы деятельности) / О.А. Бурбело, Н.Л. Недодаева, Л.М. Тарасенко, В.М. Лобас. – Донецк, 2001. – 196 с.
16. Алексеев Н. Управление предприятием в кризисной ситуации // Проблемы теории и практики управления. – 1997. – №6. – С. 72-77.



17. Алексеев Н. Эволюция систем и организационное проектирование // Проблемы теории и практики управления. – 1998. – №4. – С. 73-78.
18. Амартья Сен. Экономическая взаимозависимость и мировая производственная проблема // Проблемы теории и практики управления. – 1999. – №2. – С.8-14.
19. Андросук Г.О. Оцінка промислової та інтелектуальної власності // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. – 1997. – №9. – С.59-71.
20. Арефьева Е.В. Организационно-экономические проблемы управления производственными системами. – Харьков: Основа, 1996. – 266 с.
21. Балаганская А.Г. Особенности выбора показателей оценки организационных потерь производства // Развитие организационно-планового механизма предприятий в условиях рыночной экономики. – Воронеж: 1992. – С. 92-98.
22. Барсуков В. Обеспечение информационной безопасности. – М., 1996. – 271 с.
23. Беленький П., Медведев С. Формирование механизма хозяйствования крупного предприятия в условиях акционерной собственности // Экономика Украины. – 1993. – №7. – С.13-22.
24. Бойчук Р. Соотношение компетенций органов управления акционерного общества // Бизнес Информ. – 1999. – №5-6. – С.24-27.
25. Бравернан А. и др. Акционерное общество: в чьи руки управление. // Проблемы теории и практики управления. – 1994. – №4. – С. 46-50.
26. Бухвальд Е., Гловацкая Н., Лазуренко С. Макросистемы экономической безопасности: факторы, критерии и показатели // Вопр. экономики. – 1994. – №12. – С. 25.
27. Грюниг Р., Хекнер Ф., Цойс А. Методы идентификации стратегических факторов успеха // Проблемы теории и практики управления. – 1996. – № 6. – С.84-89.
28. Заботина Р. К вопросу о стоимости предприятия как инвестиционного товара. // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. – №12. – С.35-39.
29. Касумов А.Х. Управление акционерным обществом на базе международных стандартов (ред. Дубицкого Л.Г.). – М.: Рикел, 1996. – 64 с.
30. Кравченко В.Ф., Кравченко Е.Ф., Забелин П.В. Организационный инжиниринг. – М.: изд. «ПРИОР», 1999. – 256 с.
31. Прямкова Я.О. Проблеми дотримання і співвідношення корпоративних прав та інтересів різних груп акціонерів-інвесторів // Регіональні перспективи. – 2000. – №2-3 (9-10). – С.158-161.
32. Путягин Ю., Пушкарь А., Тридед А. Стратегия развития предприятия // Бизнес-Информ. – 1998. – №23-24. – С.109-113.



33. Синк Д.С. Управление производительностью: планирование, измерение и оценка, контроль и повышение / пер. с англ., ред. Данилова-Данильяна В.И. – М.: Прогресс, 1989. – 528 с.
34. Функ Я.И. и др. Акционерные общества: история и теории (диалектика свободы). – Минск.: «Амалфея», 1999. – 608 с.
35. Чернявский А. Антикризис. Общие принципы управления в кризисных ситуациях // Компаньон. – № 6 (158). – С.45-48.

